

Όμηρος: Νέκυια

ΕΠΟΠΤΕΙΑ

Νέκυια

<https://epopteia.gr/67/omiros-nekylia/>

ΟΜΗΡΟΥ

Οδύσσεια

Άποσπάσματα από τις ραψωδίες: κ και λ, μετάφραση Δ. Ν. Μαρωνίτη, έκδ. Καστανιώτη, Αθήναι 1995

Σημείωση: επιλέγουμε από τις ραψωδίες, μολονότι συμμεριζόμαστε πλήρως την άποψη του Δ. Μαρωνίτη ότι η επιλογή τραυματίζει το κείμενο (δες εξήγηση στο μελέτημα του Δ. Μαρωνίτη που περιέχει το αφιέρωμά μας). Επιλέγουμε ελπίζοντας ότι το αφιέρωμα θα αυξήσει στον αναγνώστη μας την διάθεση να σκύψη πάνω στον Όμηρο και να στοχασθεί για το τί ο Όμηρος και τί ο αναγνώστης, τί ο Οδυσσεύς και τί τα πάθη, τί η Κίρκη, ο Άδης, κι ο μάντης, τί η συνομιλία με τον νεκρό και τί το ταξίδι. Υπάρχουν πράγματα που δεν καθορίζονται, ίσως και διότι δεν θέλουν να γίνονται τόσο σαφή και πρόδηλα εντός μας.

[...]

Ὅμως ἐγὼ στὴν κλίνη τὴν περὶκαλλὴ τῆς Κίρκης βρέθηκα,

κι ἐκεῖ γονατιστὸς παρακαλοῦσα, μὲ τῆ θεᾶ ν' ἀκούει τὴ φωνὴ μου·

τὴν φώναξα μὲ τ' ὄνομά της καὶ μιλώντας

τὰ λόγια μου πετοῦσαν σὰν πουλιά:

«ὦ Κίρκη, τὴν ὑπόσχεσή σου κάνε πράξη, ὅπως καὶ τὸ ὑποσχέθης,

πὼς θὰ μὲ στείλεις πίσω στὴν πατρίδα· μέσα μου πιά ἡ ψυχὴ μου

πεταρίζει, ὅσο καὶ τῶν συντρόφων μου ποῦ μοῦ σπαράζουν

τὴν καρδιά θρηνώντας, ὅταν ἐσὺ κάπου καὶ λίγο ἀπομακρύνεσαι».

Ἀκούγοντας τὰ λόγια μου, ἀμέσως μοῦ ἀποκρίθηκε ἡ μεγαλόπρεπη θεά:

«Βλαστάρι τῶν θεῶν, γιὰ τοῦ Λαέρτη, πολυμήχανε Ὀδυσσεά,

ἂν δὲν τὸ θέλετε, κι ἐγὼ δὲν θέλω κι ἄλλο νὰ μείνετε σ' αὐτὸ τὸ σπίτι·

ὅμως σᾶς μέλλεται μιὰ ἄλλη ὁδός, ποὺ νὰ τὴν φέρετε σὲ πέρας·

γιατί σᾶς πρέπει πρῶτα νὰ φτάσετε στοῦ Ἴδη τὸ παλάτι,

ἐκεῖ ποὺ ἀνήμερη ἡ Περσεφόνη κατοικεῖ·

νὰ πάρετε χρησὸ ἀπ' τοῦ θηβαίου Τειρεσία τὴν ψυχή,

τοῦ μάντη ἐκείνου τοῦ τυφλοῦ, ποὺ ἡ γνώση του ἀκέραϊη πάντα μένει·

γιατί, ἀκόμη κι ὅταν πέθανε, ἡ Περσεφόνη τοῦ ἄφησε τὸν νοῦ του ἀνέπαφο,

μόνος αὐτὸς νὰ 'ναι στὰ συγκαλά του καὶ νὰ σκέφτεται· οἱ ἄλλοι ὅμως

περιφέρονται ἄδειες σκιές».

Ἔτσι μοῦ μίλησε, ἐμένα ὡστόσο ράγισε ἡ καρδιά μου·

θρηνοῦσα καθισμένος στὸ κρεβάτι της, δὲν ἤθελε ἡ ψυχὴ μου

ἄλλο νὰ ζῶ, καὶ πῶς νὰ δῶ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου!

Καὶ μόνον ὅταν, σὰν κουβάρι κυλισμένος, χόρτασα πιά τὸ κλάμα μου,

πῆρα τὸν λόγο καὶ τὴν ρώτησα:

«Ἦ Κίρκη, ποιὸς τοῦ δρόμου μας θὰ γίνεϊ κυβερνήτης;

γιατί θαρρῶ στὸν Ἴδη, ὡς τώρα, ἄλλος κανεῖς δὲν ἔφτασε

μὲ μελανὸ καράβι».

Ἀκούγοντας τὰ λόγια μου, ἀμέσως μοῦ ἀποκρίθηκε ἡ μεγαλόπρεπη θεά:

«Βλαστάρι τῶν θεῶν, γιὰ τοῦ Λαέρτη, πολυμήχανε Ὀδυσσεά,

νὰ μὴ σὲ βασανίζει ποιὸς θὰ κυβερνήσει τὸ καράβι σου·

νὰ στήσεις μόνο τὸ κατάρτι, νὰ ἀνοίξεις τὰ λευκὰ πανιά,

καὶ φτάνει· τὸ πλοῖο θὰ ἀρμενίσει μὲ τοῦ βοριᾶ τὸ φύσημα.

Κι ὅταν μὲ τὸ καράβι σου περάσεις πέρα ὡς πέρα τὸν Ἰκεανό,

ὅπου θὰ δεῖς μιὰ χαμηλὴν ἀκτὴ κι ἄλση τῆς Περσεφόνης,

μὲ σκοῦρες καὶ μεγάλες λεῦκες, ἰτιές ποὺ δὲν προφταίνουν νὰ καρπίσουν –

ἐκεῖ ἐμπιστεύσου τὸ πλεούμενο στὸν ἴδιο τὸν Ἰκεανό,

μὲ τὶς βαθιές του δίνες· ἐσὺ τὸν δρόμο τράβηξε

γιὰ τὸ ἄραχλο παλάτι τοῦ Ἴδη.

Κάπου συμβάλλουν στὸν Ἀχέροντα δυὸ ποταμοί,

Πυριφλεγέθων καὶ Κωκυτὸς – τρέχει κι αὐτὸς ἀπ’ τὸ νερὸ τῆς Στύγας·

εἶναι ἓνας βράχος μεσιανὸς ἐκεῖ, ποὺ πάνω του χτυποῦν τὰ δυὸ ποτάμια,

σμίγοντας μεταξύ τους μὲ δοῦπο τρομερό.

Ὅταν, γενναῖε μου, χωθεῖς ἐκεῖ, ὅσο μπορεῖς πιὸ μέσα,

καθὼς σοῦ παραγγέλλω,

σκάψε ἓνα λάκκο ὡς ἓνα πήχη, ἀπ’ ὅλες τὶς μεριές,

καὶ γύρω-γύρω τὶς χοές σου πρόσφερε σ’ ὅλους τοὺς πεθαμένους·

μέλι καὶ γάλα πρῶτα, μετὰ γλυκὸ κρασί, τέλος νερό· καὶ πάνω

ἐκεῖ

πασπάλισε λευκὸ κριθάλευρο.

Δεήσου τότε στὰ ἀδύναμα κεφάλια τῶν νεκρῶν πῶς,

ὅταν φτάσεις στὴν Ἰθάκη, μιὰν ἀγελάδα στεῖρα, τὴν καλύτερη,

θὰ θυσιάσεις στὸ παλάτι, ρίχνοντας στὴν πυρὰ

πάμπολλα δῶρα καὶ λαμπρά·

στὸν Τειρεσία, χωριστά, κατάμαυρο τραγὶ πῶς θὰ προσφέρεις,

μόνο σ' αὐτόν, νὰ ξεχωρίζει ἀνάμεσα στὰ πρόβατά σου.

Κι ὅταν μὲ τὶς εὐχές σου λιτανεύσεις τὸ σμάρι τῶν διάσημων νεκρῶν,

σφάξε κριάρι ἀρσενικὸ καὶ προβατίνα μαύρη, προσέχοντας

νὰ βλέπει, τὸ κεφάλι τους στὸ Ἔρεβος· ὁ ἴδιος ὅμως, τὸ μάτι σου ἀπὸ κεῖ

ἀποστρέφοντας, κοίταζε τὶς ροές τοῦ ποταμοῦ.

θὰ φτάσουν τότε οἱ πολλὲς ψυχές τῶν πεθαμένων ποὺ ἀφανίστηκαν.

Τὴν ὥρα ἐκείνη κίνησε τοὺς συντρόφους σου, παράγγειλέ τους,

τὰ σφάγια ποὺ θὰ κείτονται στὸ χῶμα, θανατωμένα ἀπὸ τὸν ἄσπλαχνο

χαλκό, νὰ γδάρουν καὶ νὰ κάψουν, ἐνῶ πρὸς τοὺς θεοὺς θὰ δέονται,

τὸν ἀκατάλυτο Ἄδη, τὴν τρομερὴ τὴν Περσεφόνη.

Ὁ ἴδιος, τὸ σπαθὶ τραβώντας ἀπὸ τὸν μηρό σου, μεῖνε ἐκεῖ

ἀμετακίνητος, καὶ μὴν ἀφήσεις τῶν νεκρῶν τὰ ἀδύναμα κεφάλια,

νὰ σκύψουν στὸ αἶμα, προτοῦ τὸν Τειρεσία ρωτήσεις νὰ σοῦ πεῖ.

Γιατί θὰ φτάσει ὁ μάντης πάραυτα, γιὰ χάρη σου ἀρχηγέ,
νὰ σοῦ ἐξηγήσει τὴν ὁδὸ, τοῦ δρόμου σου τὰ μέτρα,
τὸν νόστο σου, πῶς θὰ περάσεις τὸ ψαρίσιο πέλαγο».

Μιλώντας, πρόβαλε σὲ λίγο, πάνω σὲ θρόνο ὀλόχρυσο, ἡ Αὐγή.

Γύρω μου τότε ἡ Κίρκη πέρασε χλαμύδα, μοῦ φόρεσε καὶ τὸν
χιτώνα.

Ἡ ἴδια ἡ νύμφη ντύθηκε τὸ φόρεμά της – μακρὺ, ἀστραφτερό,
λεπτό, χαριτωμένο· ζώνει τὴ μέση της μ' ὄμορφη ζώνη
ὀλόχρυση, ἔριξε στὸ κεφάλι της μαντήλα.

Κι ἐγώ, περνώντας ἀπὸ κάμαρη σὲ κάμαρη, παρακινοῦσα τοὺς
συντρόφους,

μιλώντας μὲ μειλίχια λόγια, ἀπὸ κοντὰ καὶ στὸν καθένα χωριστά:

«Πιὰ μὴν κοιμᾶστε, δοσμένοι στὸν γλυκύ σας ὕπνο·

ώρα νὰ φύγουμε· τὸ ποῦ καὶ πῶς, μοῦ τὰ ἐξήγησε ἡ σεβάσμια
Κίρκη».

Ἔτσι τοὺς μίλησα, καὶ συγκατένευσε στὰ λόγια μου περήφανη ἡ
ψυχὴ τους.

Ὅμως δὲν ἦταν τὸ γραφτό μου οὔτε ἀπὸ κεῖ νὰ πάρω
τοὺς συντρόφους ἄβλαβους.

Κάποιος Ἑλλήνωνρ, ὁ πιὸ νέος ἀπ' ὅλους, μήτε στὴ μάχη καὶ πολὺ
γενναῖος, μήτε καὶ στὸ μυαλό του τόσο γνωστικὸς –

αὐτὸς λοιπόν, γυρεύοντας δροσιά, πῆγε καὶ πλάγιασε παράμερα
ἀπὸ τοὺς ἄλλους μου συντρόφους,

στὸ δῶμα ἐπάνω τοῦ ἱεροῦ σπιτιοῦ τῆς Κίρκης,

μὲ τὸ κεφάλι του βαρὺ ἀπ' τὸ πολὺ κρασί.

Τότε, ἀκούγοντας θόρυβο καὶ φωνές τῶν ἄλλων ποὺ κινουῦσαν, πετάχτηκε ἀπ' τὸν ὕπνο ξαφνιασμένος καί, παραζαλισμένος, χάνει τὸν δρόμο του, ποὺ θὰ κατέβαινε πάλι τὴ σκάλα τὴν ψηλή· ἀπὸ τὴ στέγη πέφτοντας, γκρεμίστηκε μὲ τὸ κεφάλι, σύντριψε τοῦ λαιμοῦ τοὺς ἀστραγάλους, κι εὐθὺς κατέβηκε στὸν Ἄδη ἢ ψυχὴ του.

Στὸ μεταξύ, μόλις οἱ σύντροφοί μου συναθροίστηκαν, ἐγὼ τοὺς μίλησα:

«Ἴσως καὶ νὰ φαντάζεσθε πὼς ξεκινοῦμε γιὰ τὸ σπίτι, γιὰ τὴ γλυκιὰ πατρίδα· ἡ Κίρκη ὡστόσο μᾶς συμβούλευσε τὸν ἄλλο δρόμο, πρὸς τὸ παλάτι τοῦ Ἄδη, τῆς φοβερῆς τῆς Περσεφόνης, νὰ πάρουμε χρῆσμο ἀπ' τοῦ θηβαίου Τειρεσία τὴν ψυχὴ»· Ἀκούγοντας τὸν λόγο μου, σπάραξε ἡ φτωχὴ καρδιά τους· κάθονται κάτω, στήνουν θρῆνο γοερό, τραβοῦσαν τὰ μακριὰ μαλλιά τους –

ὅμως τὸ τόσο κλάμα τους δὲν ἔφερνε ὄφελος κανένα.

Κι ὅσο ἐμεῖς κινούσαμε νὰ φτάσουμε στὸ γρήγορο καράβι, στὸ περιγιάλι τῆς θαλάσσης, μὲ τὴν καρδιὰ βαριά, χύνοντας μαῦρο δάκρυ, πρόλαβε ἡ Κίρκη, ἔφτασε πρώτη, κι ἔδεσε στὸ μαῦρο πλοῖο πρόβατο μαῦρο θηλυκὸ – εὐκόλα, πολὺ εὐκόλα μᾶς εἶχε προσπεράσει. Ποιὸς θὰ μπορούσε ἀλήθεια ἓνα θεό,

ἂν δὲν τὸ θέλει ὁ ἴδιος, μὲ τὰ θνητά του μάτια κάποιος νὰ τὸν δεῖ,

ὅταν αὐτὸς ἐδῶ κι ἐκεῖ κυκλοφορεῖ ἀθέατος;

Νέκυια

Ὅταν σὲ λίγο κατεβήκαμε στὴ θάλασσα, στὸ πλοῖο,

πρῶτη μας μέριμνα νὰ σύρουμε τὸ πλοῖο στὸ ἄλμυρό, θεῖο νερό·

ὅπου καὶ στήσαμε κατάρτι, καὶ πανιὰ στὸ μαῦρο μας καράβι,

μέσα τὰ πρόβατά μας φέραμε, τέλος κι ἐμεῖς βρεθήκαμε ἐπάνω

στὸ πλεούμενο, μὲ τὴν καρδιὰ βαριά, χύνοντας μαῦρο δάκρυ.

Γιὰ χάρη μας, ὥστόσο, πίσω στὸ κυανόπρωρο καράβι,

στέλνει τὸν οὔριο ἄνεμο, ποὺ τὰ πανιὰ φουσκώνει, καλὸ μας σύντροφο,

ἢ Κίρκη καλλιπλόκαμη, θεὰ ποὺ δέος φέρνει, μὲ τὴν ἀνθρώπινη μιλιὰ της.

Κι ἀφοῦ πάνω στὸ πλοῖο τ' ἄρμενα, ἕνα πρὸς ἕνα, τὰ φροντίσαμε,

μείναμε καθιστοὶ – ἐκεῖνο γύρευε τὸν δρόμο μόνο του,

κυβερνημένο ἀπὸ τὸν ἄνεμο.

Ὅλη τὴ μέρα, μ' ἀνοιχτὰ πανιὰ, ποντοποροῦσε,

ὥσότου ὁ ἥλιος ἔδυσε κι ὅλοι οἱ μεγάλοι δρόμοι βούλιαξαν στὸ σκοτάδι.

Ἐφτανε τὸ καράβι πιά στὰ πέρατα τοῦ Ὠκεανοῦ μὲ τὶς βαθιὲς ροές,

ὅπου τῶν Κιμμερίων ἀνδρῶν ἡ χώρα καὶ ἡ πόλη –

ἀπὸ τὰ νέφη σκεπασμένοι καὶ τὴν καταχνιά, ποτὲ

τὸ φῶς τοῦ Ἥλιου δὲν τοὺς βλέπει μὲ τὶς λαμπρὲς ἀκτίνες του,
μήτε κάθε φορὰ ποὺ ἀνηφορίζει ψηλὰ στὸν ἕναστρο οὐρανό,
μήτε καὶ σὰν κατηφορίζει ἀπὸ τὸν οὐρανὸ πάλι στὴ γῆ·
νύχτα βαριὰ καὶ παγερὴ κρέμεται πάνω τους, σ' αὐτοὺς
τοὺς δύστυχους βροτούς.

Στὰ μέρη ἐκεῖνα φτάνοντας, τραβήξαμε τὸ πλοῖο στὴν ἄμμο,
φέραμε

καὶ τὰ πρόβατα ἔξω· ὕστερα ἐμεῖς, στοῦ Ὠκεανοῦ τὸ ρεῦμα πλάι
πηγαίνοντας, βρεθήκαμε στὸν τόπο ἐκεῖ ποὺ ἡ Κίρκη μᾶς ἐξήγησε.

Ἐκεῖ τὰ σφάγια ὁ Περιμήδης κι ὁ Εὐρυλοχος γερὰ

κρατοῦσαν· κι ἐγὼ τραβώντας μυτερὸ σπαθὶ ἀπ' τὸν μηρό μου,

ἄνοιξα λάκκο ὡς ἕναν πήχη –φάρδος, πλάτος–

κι ἔχυνα γύρω ἀπὸ τὰ χεῖλη του σπονδὲς πρὸς ὄλους τοὺς
νεκρούς·

πρῶτα μέλι μὲ γάλα, κρασὶ μετὰ γλυκό, τρίτο νεράκι,

καὶ πάνω ἐκεῖ πασπάλιζα λευκὸ κριθάλευρο.

Παρακαλοῦσα ἐπίμονα τὰ ἀδύναμα κεφάλια τῶν νεκρῶν·

ἂν φτάσω στὴν Ἰθάκη, τάζω ἕνα βόδι θηλυκὸ καὶ στεῖρο, τὸ
καλύτερο,

νὰ σφάξω στὸ παλάτι μου, νὰ κάψω στὴν πυρὰ σκεύη πολύτιμα·

στὸν Τειρεσία χωριστά, μόνο σ' αὐτόν, πὼς θὰ προσφέρω

κατάμαυρο κριάρι, ποὺ ξεχωρίζει στὸ κοπάδι μας.

Κι ἀφοῦ μὲ τάματα καὶ παρακάλια τὸ σμάρι τῶν νεκρῶν

λιτάνευσα, πιάνω τὰ πρόβατα, κι ἐκεῖ στὸν λάκκο κόβω

τὸν λαιμὸ τους – ἔτρεχε μαῦρο τὸ αἷμα τους. Κι εὐθὺς
μαζεύτηκαν,

ἀπὸ τὸ ἔρεβος τοῦ κάτω κόσμου, ψυχὲς νεκρῶν ποὺ ὁ θάνατος τοὺς
βρῆκε:

νύφες, παλικαράκια, συφοριασμένοι γέροντες,

κορίτσια τόσο τρυφερά, μὲ λαβωμένη τὴν καρδιὰ ἀπὸ τὸ πρόωρο
πένθος·

πολλοὶ κι οἱ χτυπημένοι ἀπὸ κοντάρια χάλκινα,

ἄντρες ποὺ πολεμώντας ἔπεσαν, στὸ χέρι τους κρατώντας

ματοβαμμένα τὰ ὄπλα τους.

Αὐτοὶ λοιπόν, τόσοι καὶ τόσοι, γύρω στὸν λάκκο συναθροίστηκαν,

καθένας κι ἀπ' ἄλλοῦ, σηκώνοντας ἀνήκουστη βοή· κι ἐμένα

μὲ συγκλόνισε τρόμος χλωρός.

Καὶ μ' ὅλα ταῦτα, παρακινώντας τοὺς συντρόφους, πρόσταξα,

τὰ ζῶα ποὺ σφαγμένα κείτονταν ἀπὸ τὸν ἀνελέητο χαλκό,

νὰ γδάρουν καὶ νὰ κάψουν, ὑψώνοντας εὐχὲς πρὸς τοὺς θεούς,

στὸν κρατερὸ τὸν Ἴδη, στὴν τρομερὴ τὴν Περσεφόνη.

Στὴν ὥρα μου κι ἐγώ, τραβώντας ἀπὸ τὸν μηρὸ τὸ ὄξύ μου ξίφος,

ἐκεῖ στεκόμουν καὶ δὲν ἄφηνα τὰ ἀδύναμα κεφάλια τῶν νεκρῶν

νὰ σκύψουν στὸ αἷμα, προτοῦ τὸν Τειρεσία ρωτήσω γιὰ νὰ μάθω.

Πρῶτη ἢ ψυχὴ τοῦ Ἑλπήνορα ἦλθε, τοῦ συντρόφου μου·

δὲν εἶχε ἀκόμη ταφεῖ στὸ χῶμα, κάτω ἀπὸ τὸ πλατὺ στέρνο τῆς
γῆς,

τὸ σῶμα του· ἐμεῖς τὸ ἀφήσαμε στῆς Κίρκης τὸ παλάτι

ἄκλαυτο κι ἄταφο· μᾶς πίεζε τ' ἄλλο βαρὺ καθῆκον.

Μόλις τὸν εἶδα δάκρυσά καὶ τὸν συμπόνεσε ἡ καρδιά μου,

ἀμέσως τὸν προσφώνησα, κι ὅπως τοῦ μίλησα,

τὰ λόγια μου πέταξαν σὰν πουλιά:

«Ἐλπήνορα, πῶς ἔφτασες ἐδῶ, κάτω στὸ ζοφερὸ σκοτάδι;

μὲ πρόλαβες πεζοπορώντας, ἐμένα μὲ τὸ μαῦρο μου καράβι».

Στὰ λόγια μου βογγώντας ἐκεῖνος ἀποκρίθηκε:

«Γέννημα τοῦ Διός, γιὰ τοῦ Λαέρτη, πολυμήχανε Ὀδυσσεά,

μὲ συντριψε ἐνὸς δαίμονα μοίρα κακὴ καὶ τὸ ἄμετρο κρασί·

στῆς Κίρκης τὸ παλάτι, στὸν ὕπνο βυθισμένος πλάγιασα στὸ δῶμα,

κι ὁ νοῦς μου σκοτισμένος δὲν μ' ἄφησε νὰ κατεβῶ τὴν ἴδια

σκάλα τὴν ψηλὴν ποὺ ἀνέβηκα· γκρεμοτσακίστηκα μὲ τὸ κεφάλι

ἀπὸ τὴν στέγη· ἔτσι συντρίφτηκαν οἱ ἀστράγαλοι

στὸν σβέρκο μου, κι εὐθύς στὸν Ἄδη κατέβηκε ἡ ψυχὴ μου.

Μὰ τώρα σὲ ξορκίζω, στὸ ὄνομα ἐκείνων πού σοῦ λείπουν,

γιὰ τὴν γυναῖκα σου μιλῶ, γιὰ τὸν πατέρα ποὺ μικρὸν σ' ἀνάθρεψε,

γιὰ τὸν Τηλέμαχο ποὺ μόνον του, μοναχογιὸ τὸν ἄφησες στὸ σπίτι.

Τὸ ξέρω, μόλις ἀφήσεις τοὺς δόμους τοῦ Ἄδη, θὰ πιάσεις

πάλι στὸ νησὶ τῆς Αἴας μὲ τὸ καλόχτιστο καράβι σου.

Ἐκεῖ λοιπὸν σὰν φτάσεις, παρακαλῶ σε, ἄρχοντά μου, νὰ μὲ

θυμηθεῖς·

μὴ φύγεις καὶ μ' ἐγκαταλείψεις ἄταφον, ἄκλαυτο,

κι ἔτσι μὲ χωριστεῖς, μήπως σοῦ γίνω ἡ ἀφορμὴ καὶ πέσει πάνω σου

ὀργὴ θεοῦ· πρῶτα κᾶψε τὸ σῶμα μου, μαζὶ καὶ τ' ἄρματά μου,

τὰ δικά μου· ὕστερα σῆμα ἀνύψωσε γιὰ χάρη μου

στὸ περιγιάλι τῆς θαλάσσης – ἐνὸς ποῦ ἡ δυστυχία τὸν τσάκισε,

νὰ βλέπουν οἱ μελλούμενοι καὶ νὰ μὲ μνημονεύουν.

Κι ὅταν μ' αὐτὰ τελειώσεις, στήριξε τὸ κουπὶ στὸν τύμβο μου,

αὐτὸ ποῦ εἶχα ζωντανός, ὅσο κωπηλατοῦσα μὲ τοὺς ἄλλους μου συντρόφους».

Μοῦ μίλησε, κι ἐγὼ στὸν λόγο του ἀποκρίθηκα:

«Ὡ δύστυχε, ὅσα ζητᾶς θὰ γίνουν, δὲν θὰ σοῦ λείψει τίποτε».

Οἱ δύο μας τότε, συναλλάσσοντας λόγια λυπητερά,

μέναμε ἀντίκρου ἕνας στὸν ἄλλο: στὴ μιὰ μεριὰ ἐγώ, μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι,

φυλάγοντας τὸ αἶμα· στὴν ἄλλη ἡ σκιά τοῦ ἐταίρου,

μιλοῦσε κι ἔλεγε πολλά.

Κι ἦλθε ἡ ψυχὴ τῆς μάνας μου – εἶχε στὸ μεταξὺ πεθάνει,

ἡ Ἀντίκλεια, κόρη τοῦ μεγαλόκαρδου Αὐτολύκου,

ποῦ ζωντανὴ τὴν ἄφησα πηγαίνοντας στὴν ἅγια Τροία.

Τὴν εἶδα, καὶ τὰ μάτια μου γέμισαν δάκρυα, λύπη ἡ ψυχὴ μου·

ὥστόσο τὴν ἐμπόδισα στὸ αἶμα νὰ σιμώσει,

μ' ὄλο ποὺ μ' ἔτρωγε ὁ καημός, προτοῦ τὸν Τειρεσία
ρωτήσω γιὰ νὰ μάθω.

Κι ἦλθε καὶ τοῦ θηβαίου Τειρεσία ἡ ψυχὴ· κρατοῦσε
τὸ χρυσὸ του σκῆπτρο, ἀμέσως μ' ἀναγνώρισε καὶ μὲ προσφώνησε:
«Γέννημα τοῦ Διός, γιὲ τοῦ Λαέρτη, πολυμήχανε Ὀδυσσέα,
πῶς καὶ γιατί, ὦ δύστυχε, τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἐγκαταλείποντας,
ἦλθες ἐδῶ νὰ βρεῖς νεκροὺς σ' αὐτὸν τὸν ἔρμο τόπο;
Ὡστόσο τώρα ἀπὸ τὸν λάκκο παραμέρισε καὶ πέρα κάνε
μὲ τὸ κοφτερὸ σπαθί σου· αἷμα νὰ πιῶ, γιὰ νὰ σοῦ πῶ
τὴν πάσα ἀλήθεια».

Ἐπάκουσα στὰ λόγια του κι ἀμέσως ὑποχώρησα, τὸ ξίφος μου
μὲ τ' ἀργυρὰ καρφιὰ μπῆκε ξανὰ στὴ θήκη του· ἐκεῖνος ἤπιε
ἀπὸ τὸ μαῦρο αἷμα, καὶ τότε γύρισε στὸ μέρος μου
κι ἔτσι μοῦ μίλησε ὁ τέλειος μάντης:

«Τὸν νόστο σου γυρεύεις, γλυκὸν σὰν μέλι, Ὀδυσσέα περίφημε·
ὅμως κάποιος θεὸς θὰ σοῦ σταθεῖ στὸν δρόμο σου φραγμός· γιατί
δὲν τὸ πιστεύω πῶς θὰ ξεχάσει ὁ Κοσμοσείστης ἐκείνη τὴν ὀργὴν
ποὺ ἄναψε μέσα του, ὅταν χολώθηκε μαζί σου, ποὺ τύφλωσες
τὸν ἴδιο του τὸν γιό.

Παρ' ὅλα αὐτά, ἔστω μὲ βάσανα καὶ πάθη, μπορεῖ καὶ νὰ
νοστήσετε,

φτάνει νὰ συγκρατήσεις τὶς ὀρμές σου, ἐσὺ κι οἱ σύντροφοί σου,
ὅταν θ' ἀράξεις κάποτε μὲ τὸ καράβι σου γερὸ

στῆς θρινακίας τὸ νησί, γλιτώνοντας ἀπὸ τὸ μπλάβο πέλαγο·

θὰ βρεῖτε ἐκεῖ βόδια νὰ βόσκουν θηλυκά, πρόβατα μαλλιαρὰ –

στὸν Ἥλιο ἀνήκουν, ποὺ τὰ πάντα βλέπει ἀπὸ ψηλά, τὰ πάντα ἀκούει.

Ἄνίσως καὶ δὲν τὰ πειράξεις, στὸν νόστο σου προσηλωμένος,

μπορεῖ, ἔστω μὲ βάσανα καὶ πάθη, νὰ φτάσετε καὶ στὴν Ἰθάκη·

ἂν ὅμως τὰ πειράξεις, τότε προβλέπω ὄλεθρο

γιὰ τὸ καράβι σου καὶ τοὺς συντρόφους· ἀλλὰ καὶ σύ, ποὺ ἴσως γλιτώσεις,

λέω πὼς ἀργὰ κι ἄσχημα θὰ γυρίσεις πίσω,

θὰ χάσεις ὅλους τοὺς συντρόφους,

θὰ ταξιδέψεις σὲ καράβι ξένο· ὅμως κι ἐκεῖ, στὸ σπίτι σου, σὲ περιμένουν

ἄλλες συμφορές, μνηστῆρες ἀλαζόνες, ποὺ μαδοῦν τὸ βιό σου,

ποὺ θέλουν τὴν ἰσόθεη γυναῖκα σου δική τους,

τάζοντας δῶρα γιὰ τὴ νύφη.

Καὶ μ' ὅλα ταῦτα, γυρίζοντας, θὰ ἐκδικηθεῖς τὴν ἀδικία αὐτή.

Ὅταν ὥστόσο τοὺς μνηστῆρες, στὸ παλάτι,

μὲ τὸν χαλκὸ ποὺ κόβει τοὺς σκοτώσεις, εἴτε μὲ δόλο ἢ καὶ φανερά,

τότε πιάσε στὸ χέρι σου κουπὶ καλὰ ἀρμοσμένο,

καὶ κίνησε ὥσπου νὰ φτάσεις σ' ἀνθρώπους ποὺ δὲν εἶδαν θάλασσα,

ποὺ ἀλατισμένο δὲν τρῶν τὸ φαγητό τους·

δὲν ξέρουν κὰν τὰ πλοῖα, βαμμένα κόκκινα στὰ μάγουλά τους,
ἢ τὰ καλὰ κουπιά, ποὺ γίνονται φτερὰ τῶν καραβιῶν.

Καὶ θὰ σοῦ πῶ κι ἄλλο σημάδι πεντακάθαρο – μὴν τὸ ξεχάσεις·

ὅταν στὸν δρόμο σου βρεθεῖ ὁδοιπόρος

νὰ πεῖ πὼς λιχνιστήρι φέρνεις στὸν ὄμορφό σου ὤμο,

τότε κι ἐσὺ μπῆξε στὸ χῶμα τὸ καλάρμοστο κουπί,

καὶ πρόσφερε θυσίες καλές στὸν μέγα Ποσειδῶνα –

κριάρι, ταῦρο, κάπρο ποὺ καβαλάει γουρούνια·

ὑστερα γύρνα στὴν πατρίδα σου, ἐκεῖ θυσίασε

μιὰν ἑκατόμβη στοὺς ἀθάνατους θεοὺς ποὺ τὸν πλατὺ οὐρανὸ
κατέχουν,

σ' ὅλους μὲ τὴ σειρά.

Ὁ θάνατός σου, λέω, θὰ σὲ βρεῖ ἀπόμακρα ἀπ' τὴ θάλασσα,

ἥσυχος καὶ γλυκός, τέτοιος θὰ ῥθεῖ γιὰ νὰ σὲ σβήσει

σὲ βαθιά, μεστὰ γεράματα· καὶ γύρω σου λαοί,

ὅλοι θὰ ζοῦν εὐτυχισμένοι. Αὐτὸς ὁ λόγος μου,

ἀλάνθαστος κι ἀληθινός».

Ἔτσι μοῦ μίλησε, κι ἐγὼ τοῦ ἀνταποκρίθηκα:

«Τὸ ξέρω τώρα, Τειρεσία· τὴ μοίρα μου τὴν ἔκλωσαν μόνοι τους
οἱ θεοί.

Ἀλλὰ καὶ κάτι ἄλλο νὰ μοῦ πεῖς, μὴν κρύψεις τὴν ἀλήθεια·

βλέπω μπροστά μου τὴν ψυχὴ τῆς πεθαμένης μάνας μου,

ἀμίλητη κοντὰ στὸ αἶμα, νὰ μὴν μπορεῖ τὸν ἴδιο της τὸν γιὸ

στὰ μάτια νὰ ἀντικρίσει, κὰν νὰ τὸν προσφωνήσει.

Ἦ μάντη, πές μου πῶς θὰ γίνεῖ ν' ἀναγνωρίσει τὸ ποιὸς εἶμαι,
πῶς εἶμαι ζωντανός;».

Ἐτσι τοῦ μίλησα κι αὐτὸς πῆρε τὸν λόγο ἀμέσως, εἶπε:

«Εὐκόλη συμβουλή θὰ πῶ, γιὰ νὰ τὴν στοχαστεῖς·

ὅποιος ἀπ' τοὺς νεκρούς, ποὺ ὁ θάνατος τοὺς βρῆκε,

σιμῶσει στὸ αἶμα, αὐτὸς θὰ σοῦ μιλήσει τὴν ἀλήθεια·

σ' ὅποιον ὅμως τὸ αἶμα τὸ ἀρνηθεῖς, θὰ ὑποχωρήσει καὶ θὰ
φύγει».

Αὐτὰ μοῦ μῆνυσε ἡ ψυχὴ τοῦ μάντη Τειρεσία, καὶ πίσω κίνησε

γιὰ τὸ παλάτι τοῦ Ἄδη, ἀφοῦ τὰ θέσφατα προφήτεψε.

Ὅσο γιὰ μένα, ἀκίνητος στεκόμουν· τότε κι ἡ μάνα μου

πλησίασε, ἤπια τὸ μαῦρο αἶμα, κι ἀμέσως μὲ ἀναγνώρισε·

ὀλοφυρόμενη πῆρε νὰ μοῦ μιλᾷ καὶ πέταξαν τὰ λόγια της σὰν τὰ
πουλιά:

«Γιέ μου, πῶς ἦλθες ζωντανὸς σ' αὐτὸ τὸ ζοφερὸ σκοτάδι;

Δύσκολο ὅσοι ζοῦν νὰ δοῦν τὸν κόσμον μας, καὶ πῶς!

Μεγάλοι μᾶς χωρίζουν ποταμοί, φριχτὰ νερά,

ὁ ἴδιος ὁ Ἦκεανός· ποὺ ἕνας πεζὸς δὲν τὸ μπορεῖ

νὰ τὸν περάσει, ἐκτὸς κι ἂν ἔχει πλοῖο ἀκαταμάχητο.

Ἦ μήπως ἔρχεσαι στὸν κάτω κόσμον ἀπὸ τὴν Τροία,

χρόνια ὀλόκληρα παραδαρμένος, μὲ τὸ καράβι σου

καὶ τοὺς συντρόφους; Ἴσως δὲν πῆγες στὴν Ἰθάκη κὰν·

δὲν εἶδες τὴ γυναῖκα σου στὸ ἀρχοντικό σου;».

Ῥωτοῦσε ἐκείνη, κι ἐγὼ τῆς ἀποκρίθηκα:

χρησμὸ γυρεύοντας ἀπ'τοῦ θηβαίου Τειρεσία τὴν ψυχή.

Ὅχι, ἀκόμη δὲν ἀκούμπησα τῶν Ἀχαιῶν τὴ χώρα, μήτε καὶ πάτησα
τὸ χῶμα τῆς πατρίδας μου· χρόνια πολλὰ
παραδαρμένος, στὴ συμφορὰ μου βυθισμένος ζῶ, ἀφότου
τότε, στὴν ἀρχή, κινουῖσα, τὸν θεϊκὸ Ἀγαμέμνονα ἀκολουθώντας,
καὶ βρέθηκα στὸ Ἴλιο μὲ τὶς καλὲς φοράδες, τοὺς Τρῶες νὰ
πολεμῶ.

Ἄλλο γυρεύω τώρα νὰ μοῦ πεῖς, μὴν κρύψεις τὴν ἀλήθεια·

ποιὰ μοίρα τάχα νὰ σὲ δάμασε ἀμείλικτου θανάτου;

ἀρρώστια ποὺ δὲν ἔχει τελειωμό; ἢ Ἄρτεμη, ποὺ ξέρει πυκνὰ τὰ
βέλη της

νὰ ρίχνει, σὲ βρῆκε καὶ σὲ σκότωσε;

Πές μου ἀκόμη καὶ γιὰ τὸν πατέρα, τὸν γιό μου ποὺ ἐγκατέλειψα·

τὴ βασιλεία μου κρατοῦν ἀκόμη ἐκεῖνοι; ἢ μήπως κιόλας ἔπεσε

σὲ ξένα χέρια, αὐτῶν ποὺ λὲν πὼς πιά δὲν θὰ γυρίσω πίσω.

Πές καὶ γιὰ τὴ γυναῖκα ποὺ παντρεύτηκα, μίλησε γιὰ τὸ φρόνημα

καὶ τὴ βουλή της· στέκει στὸ πλάι τοῦ γιοῦ της, φύλακας
σταθερὸς

τῶν ἀγαθῶν μου; ἢ μήπως τὴν πῆρε κιόλας ἄλλος στὸ κρεβάτι του,

ἀπὸ τοὺς Ἀχαιοὺς ὁ πιὸ καλὸς κι ὠραῖος;».

Αὐτὰ τὴν ρώτησα, κι εὐθύς μοῦ ἀπάντησε ἡ σεβαστὴ μου μάνα:

«Ἡσύχασε, ἐκείνη μένει ἐκεῖ, καὶ κάνει ὑπομονή,
στὸ σπίτι σου κλεισμένη· στὴ θλίψη
σβήνουν, χάνονται οἱ μέρες ὅλες κι ὅλες τῆς οἱ νύχτες,
πνίγεται στὸ κλάμα.

Γιὰ τὴ βασιλικὴ τιμὴ σου· ὄχι, κανεὶς ἀκόμη δὲν τὴν ἄρπαξε·
ἦσυχος ὁ Τηλέμαχος ὀρίζει τὰ μετόχια καὶ στὰ τραπέζια παίρνει
ἄρτιο τὸ μερτικό του, ὅπως ταιριάζει σ' ὅποιον τὸ δίκιο κρίνει
καὶ μοιράζει·

γιατὶ ἀκόμη ὅλοι τὸν καλοῦν.

Ὅσο γιὰ τὸν πατέρα σου, αὐτὸς ἀδιάκοπα μένει ἔξω στὰ χωράφια·

δὲν κατεβαίνει πιά στὴν πόλη· δὲν ἔχει νὰ πλαγιάσει
καλοστρωμένη κλίνη, μὲ φλοκάτες, σεντόνια ἀστραφτερά.

Σὰν βαρυχειμωνιάσει, κοιμᾶται στὸ ὑποστατικό, μαζὶ μὲ δούλους,
καταγῆς, πλάι στὴ φωτιά, ντυμένος στὰ κουρέλια του.

Ὅταν καλοκαιριάζει πάλι, ἔρχεται ὁ θέρος, μεστῶνουν οἱ καρποί,
τότε παντοῦ, ὅπου βρεθεῖ, στοὺς κήπους, σὲ πλαγιὲς κι ἀμπέλια,
μαζεύει τὰ πεσμένα φύλλα, καὶ κουρνιάζει ταπεινά.

Κεῖτεται ἐκεῖ περίλυπος, τὸ πένθος μέσα του

μέρα τὴ μέρα αὐξάνει, ποθώντας τὸν δικό σου νόστο,
καὶ τὸν βαραίνουν τὰ γεράματα.

Ἔτσι κι ἐμένα χάθηκε ἡ ζωὴ μου, ἔτσι μὲ βρῆκε ὁ θάνατος·

ὄχι, μὲς στὸ παλάτι δὲν μὲ πέτυχε ἡ θεὰ

πού, σημαδεύοντας καλά, βρίσκει παντοῦ τὸν στόχο τῆς·

δὲν πῆγα ἀπ' τὰ πυκνὰ δικά της βέλη, μήτε κι ἔπεσε πάνω μου
ἀρρώστια μισητή, αὐτὴ ποὺ μαραζώνει τὸ κορμὶ τοῦ ἀνθρώπου
καὶ βγάζει τὴν ψυχὴ του.

Μόνον ὁ πόθος μου γιὰ σένα, τὸ ξύπνιο σου μυαλό, λαμπρὲ
Ὀδυσσεά,

γιὰ τὴν εὐγενικὴ σου καλοσύνη – αὐτὰ μοῦ στέρησαν
τὴ γλύκα τῆς ζωῆς».

Τόσα μου εἶπε, ὅμως ἐγώ, μέσα μου ταραγμένος,

θέλησα τὴν ψυχὴ της ν' ἀγκαλιάσω, τῆς πεθαμένης μάνας μου·

ὄρμησα τρεῖς φορές, ποθώντας νὰ τὴν σφίξω πάνω μου,

καὶ τρεῖς φορές μέσα ἀπ' τὰ χέρια, σὰν τὴ σκιά, σὰν τὸ ὄνειρο,
μοῦ πέταξε. Κάθε φορὰ καὶ πιὸ πολὺ ἔσφαζε ὁ πόνος τὴν καρδιά
μου,

ὥσπου τῆς μίλησα φωνάζοντας, μὲ λόγια ποὺ πετοῦσαν σὰν πουλιά:

«Μάνα μου, πῶς δὲν στέκεις νὰ σὲ πιάσω, ποὺ σὲ λαχταρῶ;

ἔλα, κι ἐδῶ στὸν Ἄδη, δένοντας χέρια νὰ σφιχταγκαλιαστοῦμε

οἱ δύο μας, παρηγοριὰ νὰ βροῦμε στὸν φριχτό μας θρῆνο.

Ἐκτος καὶ ἄν, ἀγέρωχη ἡ Περσεφόνη, μόνον τὸν ἄδειον ἴσκιο σου
μοῦ στέλνει, νὰ ὀδύρομαι βαριά, καὶ πιὸ πολὺ ν' ἀναστενάζω».

Ἔτσι τῆς μίλησα, κι ἡ σεβαστὴ μου μάνα τότε μοῦ ἀποκρίθηκε:

«Ἀλίμονο, παιδί μου δύσμοιρο ὅσο κανεῖς ἄλλος στὸν κόσμο,

ὄχι δὲν σ' ἀπατᾶ ἡ Περσεφόνη, ἡ θυγατέρα τοῦ Διός.

Αὐτὴ εἶναι ἡ μοίρα τῶν βροτῶν, ὅταν κάποιος πεθαίνει·

δὲν συγκρατοῦνε πιά τὰ νεῦρα του τὶς σάρκες καὶ τὰ κόκαλά του·

ὅλα τους τὰ δαμάζει τὸ μένος τῆς πυρᾶς

ποῦ λαμπαδιάζει, ἀφοῦ ἡ ζωὴ του φύγει κι ἀφήσει τὰ λευκά του
ὅστὰ –

μόνο ἡ ψυχὴ πάει πέταξε, σὰν ὄνειρο, καὶ φτερουγίζει.

Ὡστόσο εἶναι πιά καιρὸς τὸ φῶς νὰ ἐπιθυμήσεις,

καὶ μὴν ἀργεῖς· μάθε κι αὐτά, ὅλα ποῦ βλέπεις γύρω σου,

γιὰ νά, μπορεῖς νὰ τὰ ἱστορήσεις κάποτε στὴ γυναῖκα σου».

Οἱ δύο μας συναλλάσσαμε τὰ λόγια μας ἀκόμη, ἀλλὰ

πλησίασαν κι ἄλλες γυναῖκες τώρα – ἡ φημισμένη Περσεφόνη

τὶς παρότρυνε· ὅσες ὑπῆρξαν σύζυγοι καὶ θυγατέρες

διάσημων ἡρώων.

Ἐκεῖνες γύρω ἀπὸ τὸ μαῦρο αἷμα σμάρι συναθροιστῆκαν,

κι ἀναρωτήθηκα ἐγὼ πῶς νὰ τὶς ξεχωρίσω καὶ καθεμιὰ νὰ τὴν
ρωτήσω.

Κι ὅπως τὸ συλλογίστηκα, αὐτὴ ἡ ἀπόφαση μοῦ φάνηκε ἡ καλύτερη·

τὸ κοφτερὸ σπαθὶ τραβώντας ἀπὸ τὸ σφιχτὸ μερί μου,

δὲν ἄφησα νὰ πιοῦν τὸ μαῦρο αἷμα ὅλες μαζί.

Ἔτσι μὲ τὴ σειρά, ἡ μιὰ πίσω ἀπ’ τὴν ἄλλη πίνοντας αἷμα,

τὸ γένος τῆς ἐξιστοροῦσε, κι ἐγὼ τὶς ρώτησα ὅλες.

[...]

Πῆρε ὁ Ἀλκίνοος ξανὰ τὸν λόγο, τὸν φώναξε μὲ τὸ ὄνομά του:

«Ὡ Ὀδυσσεά, μ’ ὅλα ποῦ βλέπουμε μπροστά μας,

κανείς δὲν θὰ μποροῦσε νὰ σὲ πεῖ ἄπατεώνα ἢ ψεύτη,
ὅπως εἶναι πολλοὶ ποὺ βόσκουν πάνω σ' αὐτὴ τὴ μαύρη γῆ,
ἄνθρωποι σκορπισμένοι ποὺ ψέματα σκαρώνουν,
ὅσα δὲν βάζει ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐσένα ὥστόσο καὶ τὰ λόγια σου ἔχουν μορφὴ καὶ τὸ μυαλό σου
λάμπει·

ξέρεις τὴν τέχνη νὰ ἱστορεῖς, σὰν ἀοιδὸς μὲ ἄρτια γνώση,
καὶ τῶν Ἀργείων τὰ βάσανα καὶ τὰ δικά σου
πάθη τὰ λυπητερά.

Μὰ τώρα πές μου κάτι ἀκόμη, τὸ ἐξηγεῖς μὲ κάθε ἀκρίβεια·

ἀνίσως εἶδες κάτω ἐκεῖ κάποιους ἀπ' τοὺς ἰσόθεους ἐταίρους,

ὅσοι στὴν Τροία βρέθηκαν μαζί σου κι ὅσους τοὺς βρῆκε ὁ
θάνατος.

Ἡ νύχτα αὐτὴ εἶναι μεγάλη, ἀτελείωτη· δὲν ἔφτασε ἡ ὥρα

ἀκόμη νὰ κοιμηθοῦμε στὸ παλάτι· πές μου

λοιπὸν τὰ θαυμαστά σου ἔργα· κι ἐγὼ θὰ 'μενα ξάγρυπνος

ὥσπου νὰ ξημερώσει ἡ θεῖα αὐγή, ἂν δέχεσαι κι ἐσύ, μέσα στὸ
σπίτι μου

νὰ μοῦ ἱστορήσεις τὰ δικά σου πάθη».

Τοῦ ἀνταπάντησε μιλώντας ὁ Ὀδυσσεύς πολυμήχανος:

«Ἀλκίνοε βασιλιά, ποὺ διαπρέπεις σ' ὅλον τὸν λαό σου,

ἔχουν τὴν ὥρα τους κι οἱ διηγῆσεις ποὺ μακραίνουν, ἔχει

τὴν ὥρα του κι ὁ ὕπνος. Ἄν ὅμως φλέγεσαι κι ἄλλο ν' ἀκούσεις,

δὲν εἶμαι ἐγὼ ποῦ θὰ τὸ ἀρνιόμουν· μπορῶ κι ἄλλες πικρότερες
νὰ σοῦ ὁμολογήσω ἱστορίες, τὰ πένθη τῶν ἐταίρων μου ποῦ
χάθηκαν

μετά· ἐνῶ στήν Τροία ξέφυγαν τὴν ταραχὴ τῆς μάχης καὶ τοὺς
στεναγμούς,

ἐπῆγαν τοῦ χαμοῦ στὸν δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς –

κι ὅλα γιὰ χάρη μιᾶς ὀλέθριας γυναίκας.

Ἀφοῦ λοιπὸν τὶς σκόρπισε ἡ Περσεφόνη ἀγνή,

κάθε ψυχὴ κι ἄλλοῦ, τὶς τρυφερὲς γυναῖκες,

ἦλθε τοῦ Ἀγαμέμνονα ἡ ψυχὴ, γιοῦ τοῦ Ἄτρεα,

λυπημένη· γύρω τῆς συναθροίστηκαν κι ἄλλες ψυχές, ὅσοι

στὸ ἀρχοντικό του Αἰγίσθου ἔπесαν μαζί του

κι ἐκεῖ τοὺς βρῆκε ὁ θάνατος.

Μόλις ἐκεῖνος ἤπια ἀπὸ τὸ μαῦρο αἷμα, ἀμέσως μὲ ἀναγνώρισε,

πῆρε νὰ κλαίει σπαραχτικά, τὸ δάκρυ του ἔτρεχε ποτάμι,

ἀπλώνοντας τὰ χέρια του, ποθοῦσε νὰ μ' ἀγγίξει·

ὅμως δὲν μπόρεσε, γιατί τοῦ εἶχε λείψει ἡ δύναμη,

ἐκείνη ἡ ρώμη, ποῦ ἄλλοτε στήριζε τὰ εὐλύγιστα του μέλη.

Κι ὅπως τὸν εἶδα, δάκρυσσα, πλημμύρισε ἡ ψυχὴ μου ἔλεος,

τὸν φώναξα μὲ τὸ ὄνομα καὶ πέταξαν

τὰ λόγια μου σὰν τὰ πουλιά:

«Ἄτρείδη τιμημένε, ὦ Ἀγαμέμνονα, μὲ τὸν λαὸ καὶ τὸν στρατό
σου,

ποιὰ μοίρα νὰ σὲ δάμασε, ποιὸς ἀνελέητος θάνατος;
Μήπως σὲ τσάκισε ὁ Ποσειδῶνας στὰ καράβια σου,
σ' ἄρπαξε θύελλα φριχτή, μ' ἀνέμους φοβερούς;
μήπως σὲ χάλασαν ἐχθροὶ ἐπάνω στὴ στεριά,
ποὺ γύρεψες νὰ κόψεις βόδια; ἢ ὄμορφο κοπάδι γιδοπρόβατα;
ἢ πολεμώντας γιὰ μιὰ πόλη τειχισμένη; ἢ γιὰ γυναῖκες;».

Ἔτσι τοῦ μίλησα, κι ἐκεῖνος μοῦ ἀποκρίθηκε μὲ τὸ ὄνομά μου:
«Γέννημα τοῦ Διός, γιὲ τοῦ Λαέρτη, πολυμήχανε Ὀδυσσεά,
ὄχι, μήτε ὁ Ποσειδῶνας στὰ καράβια μου μὲ τσάκισε,
μὲ θύελλα φριχτή, μ' ἀνέμους φοβερούς,
μήτε κι ἐχθροὶ μὲ χάλασαν κάπου σὲ μιὰ στεριά·
ὁ Αἴγισθος συντέλεσε τὴ μοίρα τοῦ θανάτου μου,
αὐτὸς μὲ σκότωσε, μαζὶ κι ἡ δολερὴ γυναῖκα μου· ἐνῶ μὲ κάλεσε
στὸ σπίτι νὰ δειπνήσω, μ' ἔσφαξε σὰν τὸ βόδι στὸ παχνί.
Ἐκεῖ μὲ βρῆκε ὁ θάνατος, οἰκτρότατος· καὶ γύρω οἱ σύντροφοί
μου
σκοτωμένοι, ἕνας πάνω στὸν ἄλλο, σάμπως γουρούνια μ' ἄσπρα
δόντια
ποὺ σφάζονται στὸ ἀρχοντικὸ κάποιου μὲ δύναμη καὶ πλοῦτη,
σὲ γάμο, γλέντι συντροφικό, γιορτὴ μεγάλη.
Εἶδες ἐσὺ καὶ ξέρεις ἀπὸ φονικό, ὅπου οἱ νεκροὶ σωριάζονται
μονομαχώντας ἕνας μὲ τὸν ἄλλο ἢ πολεμώντας σ' ἄγρια μάχη.
Ἄν ὄμως τὰ 'βλεπες ἐκεῖνα, τότε θὰ σπάραζε ἡ καρδιά σου πιὸ

πολὺ·

ποὺ γύρω στὸν κρατήρα, σὲ κατάφορτα τραπέζια, βρεθήκαμε
νεκροὶ μὲς στὸ παλάτι, κι ἄχνιζε στὸ πάτωμα παντοῦ
τὸ αἷμα μας ζεστό.

Μὰ ἀκόμη πιὸ σπαραχτικὴ ἄκουσα τὴ φωνὴ τῆς κόρης τοῦ Πριάμου,
τῆς Κασσάνδρας, τὴν ὥρα ποὺ τὴν σκότωνε πανούργα ἡ
Κλυταιμνήστρα

πλάι καὶ πάνω μου· κι ἐγώ, τὰ χέρια ὑψώνοντας,
κάτω στὴ γῆ σφάδαζα καὶ χτυπιόμουν,
ὥσπου ξεψύχησα μὲ τὸ σπαθὶ στὸ στῆθος.

Κι ὅμως ἐκείνη ἡ σκύλα μὲ παράτησε· δὲν θέλησε, κὰν τὴ στιγμὴ
ποὺ πήγαινα στὸν Ἄδη, τὰ μάτια νὰ μοῦ τὰ σφαλίσαι μὲ τὰ χέρια
της,
τὸ στόμα νὰ μοῦ κλείσει.

Ἦ ναί, στὸν κόσμον τίποτε δὲν εἶναι σκληρότερο κι ἀπάνθρωπο
ἀπ' τὴ γυναίκα ποὺ ἔβαλε στὸ μυαλό της τέτοιες πράξεις,
ὅπως αὐτή, ποὺ τὸ μελέτησε τὸ ἀνόσιο ἔργο,
σφάζοντας ἄντρα ποὺ τὴν στεφανώθηκε. Κι ἄς ἔλεγα ὁ ταλαίπωρος,
θὰ μὲ ἀπαντήσουν παιδιὰ καὶ δοῦλες μὲ ἀγαλλίαση,
ὅταν γυρίσω στὴν πατρίδα μου· ἐκείνη ὑφαίνοντας στὸν νοῦ της
ὅ,τι μποροῦσε πιὸ φριχτό, βούτηξε ἡ ἴδια στὴν ντροπὴ,
ντρόπιασε
ὅμως μιὰ γιὰ πάντα κι ὅλο τὸ θηλυκὸ τὸ γένος, τὶς μελλούμενες
γυναῖκες,

ἔστω κι ἂν κάποια ἀποδειχτεῖ κάποτε φρόνιμη».

Ἔτσι μου μίλησε, κι ἐγὼ πῆρα τὸν λόγο λέγοντας:

«Ἀλίμονο, πόσο τὸ γένος τοῦ Ἄτρεα ὁ Δίας, ποὺ τὸ μάτι του βλέπει μακριά, τὸ μίσησε ἐξαρχῆς θανάσιμα μὲ τὶς βουλὲς τῶν γυναικῶν·

ἐνῶ ἐμεῖς ἀφανιζόμασταν τόσοι γιὰ μιὰν Ἑλένη,

ἐσένα ἢ Κλυταιμνήστρα σ' ἔπλεκε στὸν δόλο της, κι ἄς ἦσουν μακριά».

[...]

Οἱ δύο μας, συναλλάσσοντας τὰ πικραμένα λόγια μας,

ἐκεῖ στεκόμαστε, στὴ λύπη μας δοσμένοι, στὸ δάκρυ μας πνιγμένοι.

Καὶ τότε ἤλθε ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀχιλλέα, γιοῦ τοῦ Πηλέα,

καὶ τοῦ Πατρόκλου ἡ ψυχὴ, καὶ τοῦ ἄψογου Ἀντιλόχου,

κι ἀκόμη τοῦ Αἴαντα, ποὺ ὑπῆρξε ὁ ἄριστος στὴν ὄψη, στὸ παράστημα,

ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους Δαναούς, μὲ μόνη ἐξαίρεση τὸν Ἀχιλλέα.

Ἀμέσως μ' ἀναγνώρισε τοῦ Αἰακίδου ἡ ψυχὴ, ἀσυναγώνιστου τότε στὸ τρέξιμο, ὀλοφυρόμενη φώναξε τὸ ὄνομά μου κι, ὅπως μου μίλησε,

τὰ λόγια του πετοῦσαν σὰν πουλιά:

«Γέννημα τοῦ Διός, γιὰ τοῦ Λαέρτη, πολυμήχανε Ὀδυσσεά·

ἄφοβε, ποῖο ἄλλο ἔργο φοβερότερο θὰ βάλει ἀκόμη ὁ νοῦς σου;

ποὺ τόλμησες νὰ κατεβεῖς στὸν Ἄδη, ὅπου νεκροὶ μονάχα

κατοικοῦν, δίχως τὸν νοῦ τους πιά, εἴδωλα καὶ σκιᾶς

βροτῶν ποὺ ἔχουν πεθάνει».

Ἔτσι μοῦ μίλησε, κι ἐγὼ ἀποκρίθηκα, μὲ τὸ ὄνομά του:

«ὦ Ἀχιλλέα, τοῦ Πηλέα γιέ, ὁ πρῶτος κι ὁ καλύτερος τῶν Ἀχαιῶν,

ἦλθα γυρεύοντας τὸν Τειρεσία, μήπως μοῦ δώσει

κάποια συμβουλή, τὸ πῶς θὰ φτάσω στὴν τραχιὰν Ἴθάκη.

Γιατί δὲν ζύγωσα ἀκόμη στὴ δική μας γῆ, δὲν πάτησα

τὸ χῶμα τῆς πατρίδας μου· μὲ δέρνει πάντα τὸ κακό. Ἐσένα ὅμως,

Ἀχιλλέα, κρίνω πῶς δὲν ὑπάρχει ἄλλος σου εὐτυχέστερος, οὔτε ἀπὸ ὅσους

ἔζησαν στὸ παρελθόν, μήτε ἀπὸ ἐκείνους ποὺ θὰ ἴρθοῦν στὸ μέλλον.

Ἄφοῦ, καὶ ἐνόσω ζοῦσες, ὅλοι μας σὲ τιμούσαμε σὰν νὰ ἴσουνα θεός,

οἱ Ἄργεῖοι, ἀλλὰ κι ἐδῶ ποὺ βρίσκεσαι μὲ τοὺς νεκρούς,

μένει μεγάλη ἡ δύναμή σου· γι' αὐτό, Ἀχιλλέα, μὴ θλίβεσαι

καὶ μὴν πικραίνεσαι πολὺ στὸν θάνατό σου».

Σ' αὐτὰ τὰ λόγια μου ἐκεῖνος ἀμέσως ἀνταπάντησε μιλώντας:

«Μὴ θές νὰ μὲ παρηγορήσεις γιὰ τὸν θάνατό μου, Ὀδυσσέα γενναῖε·

θὰ προτιμοῦσα πάνω στὴ γῆ νὰ ζοῦσα, κι ἄς ξενοδούλευα σὲ κάποιον,

ἄκληρο πιά ποὺ νὰ μὴν ἔχει καὶ μεγάλο βίος,

παρὰ νὰ εἶμαι ὁ ἄρχοντας στὸν κάτω κόσμο τῶν νεκρῶν.

[...]

Ἀκούγοντας τὸν λόγο μου, πῆρε νὰ ἀπομακρύνεται τοῦ Αἰακίδη ἡ ψυχὴ,

ποὺ δὲν τὸν ἔφτανε ἄλλοτε κανεῖς στὸ τρέξιμο,

ἀνοίγοντας μεγάλο βῆμα πρὸς τὸ ἀσφοδελὸ λιβάδι –

μὲ μιὰ χαρὰ περήφανη, μ' ὅσα τοῦ ἱστόρησα γιὰ τὸ λαμπρὸ του παλικάρι.

Τότε κι ἄλλες ψυχὲς νεκρῶν ἀφανισμένων

εἶχαν στηθεῖ ἐκεῖ καὶ καθεμιὰ ρωτώντας ἔλεγε τὸν πόνο της.

Μόνο ἡ ψυχὴ τοῦ Τελαμώνιου Αἴαντα κρατοῦσε

ἀπόσταση, βαριὰ ὀργισμένη ἀκόμη μὲ τὴ νίκη μου,

τὴ νίκη ποὺ ἐγὼ τὴν νίκησα, ὅταν ἡ δίκη ἐκείνη ἔγινε στὰ πλοῖα,

τὸ ποιὸς θὰ πάρει τὰ ὄπλα τοῦ Ἀχιλλέα – τὴν ὄρισε ἡ σεμνὴ του μάνα,

τῶν Τρώων θυγατέρες κι ἡ Ἀθηνᾶ Παλλάδα.

Μακάρι νὰ μὴν ἤμουν νικητὴς σὲ τέτοιο ἀγώνα,

ποὺ ἔγινε ἡ ἀφορμὴ νὰ φάει τὸ χῶμα τέτοια κεφαλή,

τὸν Αἴαντα, ποὺ ξεπερνοῦσε στὴν ὀμορφιά, στὰ ἔργα τοῦ πολέμου,

ὄλους τοὺς ἄλλους Δαναοὺς, ἐξὸν τὸν ἄψογο γιὸ τοῦ Πηλέα.

Καὶ μ' ὅλα ταῦτα τὸν προσφώνησα, τοῦ μίλησα γλυκά:

«Αἴαντα, τοῦ τίμιου Τελαμῶνα γιέ, δὲν ἔμελλες ἀλήθεια

μῆτε νεκρὸς νὰ λησμονήσεις τὴν ὀργὴ μαζί μου, γιὰ ἐκεῖνα

τὰ καταραμένα ὄπλα, ποὺ οἱ θεοὶ τὰ ρίξανε στὴ μέση,

νὰ φέρουν στοὺς Ἀργεῖους συμφορὰ· ἀφοῦ ἀφανίστηκες ἐσύ,

ὁ πύργος μας, κι ἐμεῖς οἱ Ἀχαιοὶ θρηνήσαμε γιὰ τὸν χαμό σου,
ὅσο καὶ γιὰ τὸν ἀκριβὸ Ἀχιλλέα, γιὸ τοῦ Πηλέα,
κι ἀκόμη σὲ θρηνοῦμε. Ἐνοχος ὅμως ἄλλος κανεῖς δὲν βρίσκεται
ἐξὸν ὁ Δίας, ποὺ μίσησε θανάσιμα στρατὸ καὶ μαχητὲς τῶν
Δαναῶν·

αὐτὸς σὲ σφράγισε κι ἐσένα μὲ τὴ μοίρα τοῦ θανάτου.

Ἀλλά, γενναῖε, τώρα σύγκλινε, ἄκουσε τὴ φωνὴ τοῦ λόγου μου·

δάμασε πιά τὸ μένος σου καὶ τὸν περήφανο θυμό σου».

Ἔτσι τοῦ μίλησα, ἐκεῖνος ὅμως δὲν ἀπάντησε, δὲν εἶπε λέξη·

ἀμίλητος προχώρησε μαζὶ μὲ τὶς ψυχὲς ἄλλων νεκρῶν ποὺ χάθηκαν,

στὸ μαῦρο Ἔρεβος.

[...]

Ὅσο γιὰ μένα, ἔμεινα ἀκόμη ἐκεῖ ἀσάλευτος, μὲ τὴν ἐλπίδα

νά ῥθῃ καὶ κάποιος ἄλλος ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἥρωες,

ποὺ χάθηκαν τὰ χρόνια ἐκεῖνα τὰ παλιά.

Κι ἴσως μποροῦσα νὰ προλάβω, νὰ δῶ κι ἐκείνους ποὺ ἤθελα,

καὶ τὸν Θησέα καὶ τὸν Πειρίθοο, τέκνα θεῶν

ποὺ ἡ δόξα τὰ στεφάνωσε.

Ἀλλὰ πρὶν μαζεύτηκαν μύρια τὰ σμήνη τῶν νεκρῶν,

μ' ἕναν ἀνήκουστον ἀχό, κι ἐμένα μ' ἔλουσε τρόμος χλωρός·

μήπως μοῦ στείλει τὸ κεφάλι τῆς Γοργῶς, τέρας φριχτό,

ἀπὸ τὸν Ἄδη ἢ Περσεφόνη ἀγέρωχη.

Γι' αὐτὸ καὶ πάραυτα προχώρησα πρὸς τὸ καράβι, δίνοντας

στοὺς συντρόφους ἐντολὴ ν' ἀνέβουν στὸ πλεούμενο κι αὐτοί,
νὰ λύσουν τὶς πρυμάτσες. Κι ἐκεῖνοι ἀνέβηκαν
καὶ κάθησαν ὅλοι τους στὰ ζυγά.

Ἔτσι ὁμαλὰ ταξίδευσαν τοῦ Ὠκεανοῦ οἱ ροῆς τὸ πλοῖο,
πρῶτα μὲ τὰ κουπιά, ὕστερα μόνο μὲ τὸ πρίμο ἀγέρι.